

ex obliquo Dominus Deum se dixit, propter quosdam qui negant Filium Deum esse. Nam sunt haeretici qui hoc negant, quod Filius Dei sit Deus. Ecce audiant: *Infirmas haec, inquit, non est ad mortem, sed pro gloria Dei.* Qua gloria? cuius Dei? Audi quod sequitur: *Ut glorificetur Filius Dei.* *Infirmas ergo haec, inquit, non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam.* Per quam? per illam infirmitatem.

²²⁷⁶ *Diligebat autem Iesus Martham, et sororem eius Mariam et Lazarum* (IOANN. XI, 5). Ille languens, illae tristes, omnes dilecti: sed diligebat eos et languentium salvator, imo etiam mortuorum suscitator et tristium consolator. *Ut ergo audivit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus.* Nuntiaverunt ergo illi, mansit illic ille: tamdiu tempus dictum est quousque quadriduum completur. Non frustra, nisi quia forte, imo quia certe et ipse numerus dierum intimat aliquod sacramentum. *Deinde post haec dicit iterum discipulis suis, Eamus in Iudaeam:* ubi pene fuerat lapidatus qui propterea inde discessisse videbatur ne lapidaretur. Discessit enim ut homo, sed in redeundo quasi oblitus infirmitatem, ostendit potestatem. *Eamus, inquit, in Iudaeam.*

²²⁷⁷ Deinde hoc dicto, videte quemadmodum discipuli territi fuerint. *Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quaerebant te Iudaei lapidare, et iterum vadis illuc? Respondit Iesus: Nonne duodecim sunt horae diei?* (Ibid. 8, 9). Quid sibi vult ista responsio? Illi dixerunt: *Modo te lapidare volebant Iudaei, et iterum illuc vadis, ut te lapident?* Et Dominus: *Nonne duodecim horae sunt diei? Si quis ambulaverit in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt: si autem ambulaverit in nocte, offendit, quia lux non est in eo.* De die quidem locutus est, sed in nostra intel-

ligentia quasi adhuc nox est. Invoceinus diem, ut expellat noctem, et cor lumine illustret. Quid enim Dominus dicere voluit? Quantum mihi videtur, quantum subluceat altitudo profunditasque sententiae, redargueret voluit illorum dubitationem et infidelitatem. Voluerunt enim consilium dare Domino ne moreretur, qui venerat mori ne ipsi morerentur. Sic etiam quodam alio loco Petrus sanctus diligens Dominum, sed adhuc non plene intelligens cur venisset, timuit ne moreretur, et vitae displicuit, id est, ipsi Domino: nam cum indicaret discipulis, quod esset Ierosolymis passurus a Iudaeis, respondit Petrus inter ceteros et ait: *Absit a te, Domine, propitius tibi esto, non fiet istud* (MATTH. XVI, 22). Et continuo Dominus, *Redi post me, satanas, non enim sapiis quae Dei sunt, sed quae hominum.* Et paulo ante confitens Filium Dei laudem meruerat; audierat enim: *Beatus es, Simon Bar-Iona, quia non tibi revelavit caro et sanguis, sed Pater meus qui in caelis est* (Ibid. 17.). Cui dixerat, *Beatus es, illi dicit, Redi retro satanas:* quia beatus a se non erat. Sed unde? *Quia non tibi revelavit caro et sanguis, sed Pater meus qui in caelis est.* Ecce unde beatus, non de tuo, sed de meo. Non quia Pater ego, sed quia omnia quae habet Pater, mea sunt (IOANN. XVI, 15). Si beatus de ipsius Domini; satanas de cuius? Ibi dicit: rationem quippe reddidit beatitudinis ut diceret: *Non caro et sanguis tibi revelavit hoc, sed Pater meus qui in caelis est:* haec est causa beatitudinis tuae. Quod vero dixi: *Redi post me satanas,* audi etiam huius rei causam: *Non enim sapiis quae Dei sunt, sed quae sunt hominis.* Nemo ergo se palpet, de suo satanas est, de Dei beatus est. Quid est enim de suo, nisi de peccato suo? Tolle peccatum quod est tuum. Iustitia, inquit, de meo est.

Quid enim habes quod non accepisti? (I COR. IV, 7). Cum ergo vellent dare consilium homines Deo, discipuli magistro, servi Domino, aegroti medico: corripuit eos, et ait: *Nonne duodecim horae sunt diei? Si quis ambulaverit in die, non offendit.* Me sequimini, si non vultis offendere; nolite mihi consilium dare, quos a me consilium oportet accipere. Quo ergo pertinet: *Nonne duodecim horae sunt diei?* Quia ut diem se esse ostenderet, duodecim discipulos elegit. Si ego sum, inquit, dies, et vos horae, numquid horae diei consilium dant? Horae diem sequuntur, non dies horas. Si ergo illi horae, quid ibi Iudas? Et ipse inter duodecim horas? Si hora erat, lucebat; si lucebat, quomodo diem ad mortem tradebat? Sed Dominus in hoc verbo non ipsum Iudam, sed successorem ipsius praevidebat. Iuda enim cadente successit Mathias, et duodenarius numerus mansit. Non ergo frustra duodecim discipulos elegit Dominus, nisi quia ipse spiritualis est dies. Sequantur ergo horae diem, praedicent horae diem, horae illustrentur a die, horae illuminentur a die, et per horarum praedicationem credat mundus in diem. Hoc ergo ait de compendio: Me sequimini, si non vultis offendere.

²²⁷⁸ *Et post hoc dicit eis: Lazarus amicus noster dormit, sed vado ut a somno excitem eum* (IOANN. XI, 11). Verum dixit: Sororibus mortuus erat, Domino dormiebat. Hominibus mortuus erat, qui eum suscitare non poterant: nam Dominus tanta eum facilitate excitabat de sepulcro, quanta tu non excitas dormientem delecto. Ergo secundum potentiam suam dixit dormientem: quia et alii mortui dicti sunt in Scripturis saepe dormientes, sicut Apostolus dicit: *De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres, ut non contristemini, sicut et ceteri, qui spem non*

habent (I THESS. IV, 12). Ideo et ipse dormientes appellavit, quia resurrecturos praeannunciavit. Dormit ergo omnis mortuus, et bonus et malus. Sed quomodo interest in ipsis, qui quotidie dormiunt et exsurgunt, quid quisque videat in somnis: alii sentiunt laeta somnia, alii torquentia, ita ut evigilans dormire timeat ne ad ipsa iterum redeat: sic unusquisque hominum cum causa sua dormit, cum causa sua surgit. Et interest quali custodia quisque recipiatur, ad iudicem postea producendus. Nam et receptiones in custodia pro meritis causarum adhibentur; alios iubentur custodire lictores, humanum et mite officium atque civile; alii traduntur optionibus: alii mittuntur in carcerem: et in ipso carcere non omnes, sed pro meritis graviorum causarum in ima carceris contruduntur. Sicut ergo diversae custodiae agentium in officio: sic diversae custodiae mortuorum et diversa merita resurgentium. Receptus est pauper, receptus est dives: sed ille in sinum Abrahae; ille ubi sitiret, et guttam non inveniret (LUC. XVI, 22-24).

²²⁷⁹ Habent ergo omnes animae, ut ex hac occasione instruam Charitatem vestram, habent omnes animae de saeculo exierint diversas receptiones suas. Habent gaudium bonae, malae tormenta. Sed cum facta fuerit resurrectio, et bonorum gaudium amplius erit et malorum tormenta graviora, quando cum corpore torquebuntur. Recepti sunt in pace sancti patriarchae, prophetae, apostoli, martyres, boni fideles; omnes tamen adhuc in fine accepturi sunt quod promisit Deus: promissa enim est resurrectio etiam carnis, mortis consumptio, vita aeterna cum angelis. Hoc omnes simul accepturi sumus: nam requiem, quae continuo post mortem datur, si ea dignus est, tunc accipit quisque cum moritur. Priores acceperunt patriarchae: videte

ex quo requiescunt; posteriores prophetae, recentius apostoli, multo recentiores sancti martyres, quotidie boni fideles. Et alii in ista requie iam diu sunt, alii non tam diu, alii paucioribus annis, alii nec recenti tempore. Cum vere ab hoc somno evigilabunt, simul omnes quod promissum est accepturi sunt.

²²⁸⁰ *Lazarus amicus noster dormit, sed vado ut a somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli, quomodo intellexerunt, sic responderunt: Domine, si dormit, salvus erit. Solet enim esse somnus aegrotantium salutis indicium. Dixerat autem Iesus de morte eius, illi autem putaverunt quod de dormitione somni diceret. Tunc ergo dixit eis Iesus manifeste. Subobscurum enim dixerat dormit; ait ergo manifeste: Lazarus mortuus est: et gaudeo propter vos, ut credatis, quia non ibi eram. Et scio quia mortuus est, et non ibi eram: aeger enim, non mortuus, fuerat nuntiatus. Sed quid lateret eum qui creaverat, et ad cuius manus anima morientis exierat? Hoc est quod ait: Gaudeo propter vos, ut credatis; quia non ibi eram: ut iam inciperent admirari, quia Dominus potuit dicere mortuum, quod nec viderat, nec audierat. Ubi sane meminisse debemus quod adhuc etiam ipsorum discipulorum, qui in eum iam crederant, miraculis aedificabatur fides: non ut ea quae non erat, esse inciperet, sed ut ea quae iam esse coeperat, cresceret: quamvis tali verbo usus sit, quasi tunc credere inciperent. Non enim ait: Gaudeo propter vos, ut fides vestra augeatur sive firmetur; sed ait: ut credatis: quod intelligendum est, ut amplius robustiusque credatis.*

²²⁸¹ *Sed camus ad eum. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Dydimus, ad condiscipulos: Eamus et nos, et moriamur cum illo. Venit itaque Iesus, et invenit eum quatuor dies iam in monumento habentem (IOANN.*

xi, 16, 17). De quatuor diebus multa quidem dici possunt, sicut se habent obscura Scripturarum, quae pro diversitate intelligentium, multos sensus pariunt. Dicamus et nos, quid nobis videatur significare mortuus quatuoriduanus. Quomodo enim in illo caeco intelligimus quodam modo humanum genus, sic forte et in isto mortuo multos intellecturi sumus; diversis enim modis una res significari potest. Homo quando nascitur, iam cum morte nascitur: quia de Adam peccatum trahit. Unde dicit Apostolus: Per unum hominem peccatum intraivit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt (ROM. V, 12). Ecce habes unum diem mortis, quod homo trahit de mortis propagine. Deinde crescit, incipit accedere ad rationales annos, ut legem sapiat naturalem, quam omnes habent in corde fixam: Quod tibi non vis fieri, alii ne feceris. Numquid hoc de paginis dicitur, et non in natura ipsa quodam modo legitur? Furtum vis pati? Utique non vis. Ecce lex in corde tuo: Quod non vis pati, facere noli. Et hanc legem transgrediuntur homines: ecce alter dies mortis. Data est lex etiam divinitus per famulum Dei Moysen, dictum est illic: Non occides; non moechaberis; non falsum testimonium dices; honora patrem et matrem; non concupisces rem proximi tui; non concupisces uxorem proximi tui (EXOD. XX, 13 ss.). Ecce lex scripta est, et ipsa contemnitur: ecce tertius dies mortis. Quid restat? Venit et Evangelium, praedicatur regnum coelorum, diffamatur ubique Christus, minatur gehennam, vitam promittit aeternam, et ipsa contemnitur. Transgrediuntur homines Evangelium; ecce quartus dies mortis. Merito iam putet. Numquid et talibus est neganda misericordia? absit. Etiam ad tales Do-

minus excitandos non dedignatur accedere.

²²⁸² *Multi autem ex Iudaeis venerant ad Martham et Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut audivit, quia Iesus venit, occurrit illi: Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus; sed et nunc scio, quia quaecumque poposceris a Deo, dabit tibi Deus (IOANN. XI, 19 ss.). Non dixit: Sed et modo rogo te, ut resuscites fratrem meum. Unde enim sciebat, si fratri eius resurgere utile fuerit? Hoc tantum dixit: Scio quia potes, si vis facis: utrum enim facias, iudicii tui est, non praesumptionis meae. Sed et nunc scio, quia quaecumque poposceris a Deo, dabit tibi Deus.*

²²⁸³ *Dicit illi Iesus: Resurget frater tuus. Hoc ambiguum fuit. Non enim ait: Modo resuscito fratrem tuum; sed, Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio quia resurget in resurrectione, in novissima die. De illa resurrectione segura sum, de hac incerta sum. Dicit ei Iesus: Ego sum resurrectio. Dicis, Resurget frater meus in novissima die: verum est; sed per quem tunc resurget, potest et modo, quia ego sum, inquit, resurrectio et vita. Audite, fratres, audite quid dicat. Certe tota expectatio erat circumstantium, ut revivisceret Lazarus, unus mortuus quatuoriduanus: audiamus et resurgamus. Quam multi sunt in hoc populo, quos premit consuetudinis moles! Forte audiunt me quidam, quibus dicitur: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria (EPHES. V, 18): dicunt, non possumus. Forte audiunt me aliqui immundi lasciviis et flagitiis inquinati, quibus dicitur: Nolite hoc facere, ne pereatis; et respondent: Non possumus tolli a consuetudine nostra. O Domine, istos resuscita. Ego sum, inquit, resurrectio et vita. Ideo resurrectio, quia vita.*

²²⁸⁴ *Qui credit in me, etiamsi mortuus fue-*

rit, vivet: et omnis qui vivit et credit in me, non morietur in aeternum (IOANN. XI, 25, 26). Quid est hoc? Qui credit in me etiamsi mortuus fuerit, sicut Lazarus mortuus est, vivet: quia non est Deus mortuorum, sed vivorum. De oleo mortuis patribus, hoc est de Abraham, et Isaac, et Iacob tale responsum iudaeis dedit: Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob, non est Deus mortuorum, sed vivorum: omnes enim illi vivunt (MATTH. XXII, 32; LUC. XX, 37, 38). Crede ergo, etsi mortuus fueris, si autem non credis, et cum vivis, mortuus es. Probemus et hoc, quia si non credis, etsi vis, mortuus es. Cuidam Dominus differenti sequi eum et dicenti: Eam prius sepelire patrem meum; sine, inquit, mortuos sepelire mortuos suos; tu veni, sequere me (MATTH. VIII, 21, 22). Erat ibi mortuus sepeliendus; erant ibi et mortui mortuum sepulchri; ille mortuus in carne, illi in anima. Unde mors in anima? quia non est fides. Unde mors in corpore? quia non est ibi anima. Ergo animae tuae anima fides est. Qui credit in me, inquit, etiamsi mortuus fuerit in carne vivet in anima: donec resurgat et caro numquam postea moritura. Hoc est: Qui credit in me, licet moriatur, vivet. Et omnis qui vivit in carne et credit in me, etsi morietur ad tempus propter mortem carnis, non morietur in aeternum propter vitam spiritus et immortalitatem resurrectionis. Hoc est quod ait: Et omnis qui vivit et credit in me, non morietur in aeternum. Credis hoc? At illi: Utique, Domine, ego credidi, quia tu es Christus Filius Dei, qui in mundum venisti (IOANN. XI, 26, 27). Quando hoc credidi, credidi quia tu es resurrectio; credidi quia tu es vita; credidi quia qui credit in te, etsi moriatur, vivet; et qui vivit et credit in te, non morietur in aeternum.

2285 *Et cum haec dixisset, abiit et vocavit Mariam sororem suam silentio dicens: Magister adest, et vocat te. Advertendum est, quemadmodum suppressam vocem silentium nuncupavit. Nam quomodo siluit, quae dixit: Magister adest, et vocat te? Advertendum etiam quemadmodum Evangelista non dixerit, ubi vel quando vel quomodo Mariam Dominus vocaverit, ut hoc in verbis Marthae potius intelligeretur, narrationis brevitate servata.*

2286 *Ille ut audivit, surgit cito, et venit ad eum. Nondum enim venerat Iesus in caestellum, sed erat adhuc in illo loco, ubi occurreret ei Martha. Iudaei igitur qui erant cum illa in domo et consolabantur eam, cum vidissent Mariam, quia cito surrexit et exiit, secuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum, ut ploret ibi (IOANN. XI, 29 ss.). Quare pertinuit hoc ad evangelistam narrare? Ut videamus quae occasio fecerit, ut plures ibi essent, quando Lazarus resuscitatus est. Putantes enim iudaei propterea illam festinare, ut doloris sui solatium lacrymis quaereret, secuti sunt eam: ut tam grande miraculum quatruiduani mortui resurgentis testes plurimos inveniret.*

2287 *Maria autem cum venisset ubi erat Iesus, videns eum, cecidit ad pedes eius, et dixit ei: Domine, si fuisses hic, frater meus non esset mortuus. Iesus ergo ut vidit eam plorantem, et Iudaeos qui cum illa erant plorantes, fremuit spiritu et turbavit semetipsum, et dixit: Ubi posuistis eum? Nescio quid nobis insinuavit fremendo spiritu et turbando se ipsum. Quis enim eum posset nisi se ipse turbare? Itaque, fratres mei, primo hic attendite potestatem, et sic inquirete significationem. Turbaris tu nolens, turbatus est Christus, quia voluit. Esurivit Iesus, verum est, sed quia voluit;*

dormivit Iesus, verum est, sed quia voluit; contristatus est Iesus, verum est, sed quia voluit; mortuus est Iesus, verum est, sed quia voluit: in illius potestate erat, sic vel sic affici, vel non affici. Verbum enim animam suscipit et carnem, totius hominis sibi coaptans in personae unitate naturam. Nam et anima apostoli Verbo illustrata est, anima Petri Verbo illustrata est, anima Pauli, aliorum apostolorum, sanctorum prophetarum Verbo illustratae sunt animae: sed de nulla dictum est: *Verbum caro factum est*; de nulla dictum est: *Ego et Pater unum sumus* (IOANN. X, 30). Anima et caro Christi cum Verbo Dei una persona est, unus Christus est. Ac per hoc ubi summa potestas est, secundum voluntatis nutum tractatur infirmitas: hoc est, *turbavit semetipsum*.

Dixi potestatem, attendite significationem. Magnus reus est, quem mortis quatruiduum et illa significat sepultura. Quid est ergo quod turbat semetipsum Christus, nisi ut significet tibi, quomodo turbari tu debeas, cum tanta mole peccati gravaris et premeris? Attendisti enim te, vidisti te reum, computasti tibi: illud feci, et peperci mihi Deus; illud commisi, et distulit me; Evangelium audivi, et contempsit; baptizatus sum, et iterum ad eadem revolutus sum: quid facio: quo co? unde evado? Quando ista dicis, iam fremit Christus: quia fides fremit. In voce frementis apparet spes resurgentis. Si ipsa fides intus, ibi est Christus fremens; si fides in nobis, Christus in nobis. Quid enim aliud ait Apostolus: *Habitare Christum per fidem in cordibus vestris?* (EPHES. III, 17). Ergo fides tua de Christo, Christus est in corde tuo. Hinc est illud quo dormiebat in navi: et cum periclitarentur discipuli, iam imminente naufragio accesserunt ad eum, et excitaverunt eum

(MATTH. VIII, 24 s.): surrexit Christus, intravit ventis et fluctibus, et facta est tranquillitas magna. Sic et tu: intrant venti cor tuum, utique ubi navigas, ubi hanc vitam tamquam procellosum et periculosum pelagus transis, intrant venti, movent fluctus, turbant navim. Qui sunt venti? Audisti convicium, irasceris: convicium ventus est, iracundia fluctus est; periclitaris, disponis respondere, disponis maledictum maledicto reddere, iam navis propinquat naufragio; excita Christum dormientem. Ideo enim fluctuas, et mala pro malis reddere praeparas, quia Christus dormit in navi. In corde enim tuo somnus Christi, oblivio fidei. Nam si excites Christum, id est recolas fidem, quid tibi dicit tamquam vigilans Christus in corde tuo? Ego audivi, Daemonium habes, et pro eis oravi: audit Dominus, et patitur; audit servus, et indignatur. Sed vindicari vis. Quid enim, ego iam sum vindicatus? Cum tibi haec loquitur fides tua, quasi imperatur ventis et fluctibus, et fit tranquillitas magna. Quomodo ergo hoc est excitare Christum in navi, excitare fidem; sic in corde hominis, quem premit magna moles et consuetudo peccati, in corde hominis transgressoris etiam sancti Evangelii, contemptoris poenarum aeternarum, fremat Christus, increpet se homo. Audi adhuc: flevit Christus, flet se homo. Quare enim flevit Christus, nisi quia flere hominem docuit? Quare fremuit et turbavit semetipsum, nisi quia fides hominis sibi merito displicentis fremere quodammodo debet in accusatione malorum operum, ut violentiae poenitentis cedat consuetudo peccandi?

2289 *Et dixit: Ubi posuistis eum? (IOANN. XI, 34). Scisti quia mortuus sit, et ubi sit sepultus ignoras? Et ista significatio est, quia sic perditum hominem quasi nescit Deus. Non ausus sum dicere, nescit:*

quid enim ille nescit? sed quasi nescit. Unde hoc probamus? Dominum audi dicturum in iudicio: *Non novi vos, discedite a me* (MATTH. VII, 23). Quid est, *non novi vos?* Non vos video in luce mea, non vos video in illa iustitia quam novi. Sic et hic tamquam nesciens talem peccatorem, dixit: *Ubi posuistis eum?* Talis est vox Dei in paradiso posteaquam homo peccavit: *Adam ubi es?* (GEN. III, 9). *Dicunt ei: Domine veni, et vide. Quid est, vide?* Miserere. Videt enim Dominus, quando miseretur. Unde illi dicitur: *Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte omnia peccata mea* (PSAL. XXIV, 18).

Lacrymatus est Iesus. Dixerunt ergo iudaei: Ecce quomodo amabat eum. 2290 Quid est, *amabat eum?* Non veni vocare iustos, sed peccatores in poenitentiam (MATTH. IX, 13). *Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic, qui aperuit oculos caeci, facere ut et hic non moreretur? Qui noluit facere ut non moreretur, plus est quod facturus est, ut mortuus suscitetur.*

Iesus ergo rursus frenans in semetipso, venit ad monumentum. 2291 Fremat et in te, si disponis reviviscere. Omni homini dicitur, qui premitur pessima consuetudine: *Venit ad monumentum. Erat autem spelunca, et lapis surperpositus erat ei.* Mortuus sub lapide, reus sub lege. Scitis enim quia lex, quae data est iudaeis, in lapide scripta est. Omnes autem rei sub lege sunt; bene viventes cum lege sunt. *Iusto lex posita non est* (I THIM. I, 9). Quid est ergo: *Lapidem remove?* Gratiam praedicate. Apostolus enim Paulus ministrum se dicit novi Testamenti, non litterae, sed spiritus: nam *littera, inquit, occidit, spiritus vivificat* (II COR. III, 6). *Littera occidens, quasi lapis est premens. Remove, inquit, lapidem.* Remove te legis pondus; gratiam praedicate. *Si enim*

data esset lex, quae posset vivificare, omnino ex lege esset iustitia. Sed conclusit omnia Scriptura sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur creditibus (GALAT. III, 21, 22). Ergo removete lapidem.

2292 *Dicit ei Martha, soror eius qui mortuus fuerat: Domine, iam foetet, quatuordecim enim est. Dicit ei Iesus: Nonne dixi tibi, quoniam si crederis, videbis gloriam Dei?* (IOANN. XI, 39, 40). Quid est, *videbis gloriam Dei?* Quia et putentem et quatuordecim resuscitat. *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei* (ROM. III, 23): et: *Ubi abundavit peccatum, superabundavit et gratia* (Ib. v, 20).

2293 *Tulerunt ergo lapidem. Iesus autem elevatis sursum oculis, dixit: Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me: ego autem sciebam quia semper me audis; sed propter populum qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti. Et cum dixisset magna voce clamavit. Fremuit, lacrymavit, voce magna clamavit. Quam difficile surgit, quem moles malae consuetudinis premit! Sed tamen surgit: occulta gratia intus vivificatur: surgit post vocem magnam. Quid est factum? Voce magna clamavit: Lazare, veni foras. Et statim prodit qui fuerat mortuus, ligatus manus et pedes insistis; et facies illius sudario erat ligata. Quomodo processit ligatis pedibus miraris, et non miraris quia surrexit quatuordecim? In utroque potentia Domini erat, non vires mortui. Processit, et adhuc ligatus est: adhuc involutus tamen iam foras processit. Quid significat? Quando contemnis, mortuus iaces; et si tanta quanta dixi contemnis, sepultus iaces; quando confiteris, procedis. Quid est enim procedere, nisi ab occultis vel exeundo manifestari? Sed ut confitearis, Deus facit magna voce clamando, id est, magna gratia vocando. Ideo cum processisset mortuus*

adhuc ligatus, confitens et adhuc reus; ut solverentur peccata eius, ministris hoc dixit Dominus: *Solvite illum, et sinite abire* (IOANN. XI, 44). Quid est, *Solvite et sinite abire?* Quae solvuntur in terra, soluta erunt et in coelo (MATTH. XVI, 19).

2294 *Multi ergo ex iudaeis, qui venerant ad Mariam et viderant quae fecit Iesus, crediderunt in eum: quidam autem ex ipsis abierunt ad pharisaeos, et dixerunt eis quae fecit Iesus* (IOANN. XI, 45, 46). Non omnes ex iudaeis, qui convenerant ad Mariam, crediderunt, sed tamen multi. *Quidam vero ex eis, sive ex iudaeis, qui convenerant, sive ex eis qui crederant, abierunt ad pharisaeos, et dixerunt eis quae fecit Iesus:* sive annuntiando ut et ipsi crederent, sive potius proferendo ut scirent. Sed quomodolibet et a quibuslibet, ad pharisaeos ista perla sunt.

Varia de Passione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 56).

2295 **D**E tribus alii fructibus. - Primo consideremus primus fructus.

2296 **D**E tribus alii fructibus. - Primo consideremus primus fructus: contemplare, devota mens, quanta et quam magna sint mysteria crucis Christi: considera, quod sicut Propheta ait Psal. LXXIII: *Deus rex noster ante saecula operatus est salutem in medio terrae, scilicet, habitabilis: ideo Dan. inquit: Vidēbam, et ecce arbor in medio terrae, unde merito Gen. II dicitur est: Lignum vitae in medio paradisi, id est, sanctae Ecclesiae, ex Angelis et hominibus constitutae. Quod verbum potest etiam pro themate sumi: propter quatuor enim statui. Deus crucem et mortem Christi in medio terrae. Primo, tanquam commune vexillum; secundo, tanquam commune meritum; tertio, tanquam commune gaudium; quarto, tanquam commune exemplum.*

2297 **P**rimo statuit eam tanquam commune vexillum, scilicet, omnium salvandorum: quod intelligimus tam de Angelis quam de hominibus. Primo enim fuit vexillum, cuius virtute Angeli sancti in coelo satanam et alios malignos spiritus prostraverunt, et ad inferos proiecerunt. Proinde Apoc. XII de electis Angelis cum reprobis pugnantibus ponuntur tria. Primum est pugnae causa; secundum

est pugna; tertium est victoria. Primo enim inter bonos Angelos, et reprobos invicem adversantes ponitur contrarietas, et pugnae causa. Prima quidem occasio, quare diaboli S. Ecclesiam primo in Angelis in coelo, secundo in hominibus in terra impugnavit, et persecutus est, exitit fides Christi incarnandi, quem proposuit universalem mediatorum inter se, et creaturam rationalem. Non enim fas est dicere plures esse mediatores, nec rationalem creaturam absque mediatore per gloriam ad Deum accedere, quum non suppetant merita Angelorum vel hominum ad acquirendam gloriam sempiternam, sicut infra patebit in tertia particula huius cap.

2298 **P**roinde quam creasset Angelos Deus in libertate naturae, revelavit eis incarnationem Filii sui quem proposuit dominatorem universae terrae, ut per haec si vellent per Christi meritum et gratiam ascenderent a natura ad gloriam, et qui nolent ruerent a natura in aeternam poenam: unde Iob XXXV cap. ait: *Quis dimisit lapidem angularem eius, scilicet, terrae, quum me laudarent simul astram matutina, et tubilarent omnes filii Dei? quis conclusit ostiis mare, quando erumpbat quasi de vulva procedens, quum ponerem inibem vestimentum eius? Quem per lapidem angularem terrae, haec figura convenientius notare potest, quam Christum qui de terrena materia corpus assumpsit? sicut ipse Matth. XXI de se exponit dicens ad Pharisaeos: Numquid legis in Scripturis vestris: Lapidem quem reproboverunt edificantes hic factus est in caput anguli?*

2299 **H**unc lapidem Deus dimisit, quum eum laudarent astra matutina: quando Christum in assumptione carnis mittendum ab initio creaturae rationalis inter Angelos revelavit: vel nunquam lapis angularis solummodo pro eo dicitur, quia Iudaeos, et Gentiles tantum, et non Angelos, et homines in unam communitem gratiae et gloriae, cuius ipse est caput insimul copulavit. Quomodo ergo unus esset rex Angelorum, et hominum, si pro utrisque illam aeternam beatitudinem non meruisset? Haec quidem incarnationi quidam Angelorum favebant, qui, scilicet, in fidem Christi merito dilectionis eius ad aeternam beatitudinem intraverunt, et hi astra matutina denominantur quasi mane per claritatem gloriae orientia: hi iubilantes interna mentis exultatione de incarnatione Christi Deum de eius sapienti dispositione in sua gratificata salutatione laudabant. Ceteri vero superbientes Angelis circumventionem Luciferi attracti, contemnebant inferiori naturae subiecti, et ad hoc invadebant incarnationi Christi: unde multitudo eorum hic per mare significatur, eo quod a dulcedine divina aversi, amari facti sunt: hinc etiam quum

de vulva divinae providentiae per creationem procederent, et se a divina luce propria elatione averterent, nube a Deo vestiti sunt, caecitate, scilicet, mentis per superbiam obscurati: quos post Deus ostiis conclusit, quum eorum malitiam certis limitibus sua dispensatione coercuit. Et hoc idem B. Ioann. Apoc. XII insinuat dicens: *Et apertum est templum Dei in coelo, id est, natura Angelica, et visa est arca testamenti eius, id est, fides Christi in templo eius, id est, in natura Angelica, sicut latius dictum est in Quadragesimali de Christiana religione, serm. LIX, art. 2. per totum.*

2300 **S**ecundo, inter Angelos bonos, et malos post causam oritur pugna: unde Ioann. ubi supra ait: *Et factum est praelium magnum in coelo: quum enim Beati Spiritus victores sint illius reprobam multitudinem Angelorum, ostenditur in eis necessario praecessisse praedium, sive bellum.*

2301 **Q**uod quidem tripliciter digestum est, iuxta tria quae in spirituali natura reperuntur, quae sunt ratio, voluntas, et facultas. Electi nempe Angeli sublimiter sentiebant de Deo, et ad eius gloriam afficiebantur, et pro facultate sibi tradita nitentur. Angeli vero superbiebant sublimiter sentiebant de bonitate suae naturae, et ideo ad propriam gloriam afficiebantur, et toto conatu in contrarium electis Angelis ferebantur. Primo ergo, quantum ad contrarios conatus, hic Angelorum conflictus praedium dicitur: praedium quidem a premedo hostem dictam est.

2302 **S**ecundo, quantum ad affectionem contrariam, hoc praedium dicitur magnum: magnis enim affectionibus in contraria ferebantur Angeli reprobi, et electi.

2303 **T**ertio vero, quantum ad contrarietatem sensuum, hoc praedium in coelo digestum est; coelum enim spirituales naturam, sicut terra corporalem denotat: unde Gen. I: *In principio creavit Deus coelum et terram, id est, spirituales, et corporalem naturam: quod ergo in spirituali natura de spiritualibus contrarie sentiebant, in coelo sibi invicem repugnabant: atque spiritualis de ipso praedio subdens Ioann. ait: Michael et Angeli eius praedibantur cum dracone; sicut enim primus inter ruentes Angelos draconi comparatur propter astutiam, et circumventivam malitiam qua primum in oculis Angelos circumvenit; sic et primus Angelus Beatissimus Angelorum denominatur, scilicet, propter divinae sapientiae admirationem. Michael enim: quis ut Deus interpretatur; per quod nomen significatur in eo admirativa contemplatio divinae sapientiae Dei, in qua ceteris Angelis clarus praefigebat. Et hi omnes cum dracone pugnant: atque de resistentia, et repugnancia Angelorum malorum subdit, dicens: *Et draconem pugnavit, et Angeli eius, scilicet,**

sensu indicantes naturam gratiae praefendam, et affectu qui afflictabant ad propriam gloriam, et conatu quo nitentur electorum Angelorum subverte obedientiam. Nesciebant siquidem, donec per experientiam didicerant, quod in omnibus gratia sublimior est, et validior quam natura. Nam per naturam datur esse creaturae quod est in se; per gratiam vero datur creaturae esse quod habet in Deo. Ideo subditur: *Et non praevaluerunt, scilicet, resistere gratiae per naturam: neque locus eorum amplius inventus est in caelo.*

2304 Tertio vero de victoria subinfertur, et projectus est draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus, et satanas: et subditur: *Et projectus est in terram, et Angeli eius cum ipso missi sunt;* quoniam enim ante casum essent in Angelicae naturae puritate, erant tunc mente perspicaces, virtuosae, voluntate et facultate efficaces. Quum vero in terram projecti sunt, spiritualis natura passionibus animalibus [quodammodo] est subiecta, perspicacia ad deceptiones, deviationes et cautelas detrusa est, virtuositas in malitiam commutata, et efficacia tentationibus et negotiis perditionis humanae applicata est, sicut per totam sacram Scripturam patet.

2305 Et subdit Ioann.: *Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni:* et hoc, quantum ad meritum passionis Christi. Sed dubium est quomodo de Angelis haec dicantur; non enim peccaverunt ut propter hoc reconciliatione egerint specialiter, ut per sanguinem eius reconciliarentur Deo. Ad quod dicendum est, quod licet Redemptor et reconciliator unus est Christus; Redemptor tamen ex eo dicitur quod pro peccatis suorum Deo Patri integre satisfecit; Reconciliator vero dicitur, quia gratiam eis promeruit. Hominiibus ergo in se credentibus qui peccaverunt et egent gloria Dei, Christus Redemptor fuit; quia pro peccatis eorum per suam sanctissimam crucem satisfecit; Reconciliator vero est Angelis, quia gratiam eis promeruit; Angelis enim qui non peccaverunt, Redemptor non extitit, nisi forte large redemptio accipiatur. Eisdem enim Christi meritis sunt peccatores homines a peccatis dimissi, et ne peccarent Angeli praeservati; egebant enim Angeli reconciliatore, seu mediatore qui eis a Deo gratiam mereretur; perfectissimum quidem meritum requirit difficilissima operari atque pati amore illius apud quem desiderat promereri. Et ob hoc oportuit Christum mori ad complementum charitatis suae ad Patrem atque confratres suos, eiusdem, scilicet, gloriae participes et sequaces. Non igitur dicit B. Ioannes quod Angeli redempti sunt in sanguine agni; quia hoc speciale est hominibus; sed ait, quia ipsi vicerunt eum, scilicet, diabolum in sanguine agni, et pro-

pter verbum testimonii sui, quod fuit: si opus est pro vobis paratus sum mori, quia hoc commune est toti Ecclesiae salvandorum. Tam enim B. Angeli, quam etiam electi homines vicerunt eum, scilicet, diabolum, in sanguine agni: non propriis viribus, sed merito Iesu Christi, quod completum est in passione, et cruce illius. Ex his patet quod B. Angeli atque omnes electi habent pro communi vexillo crucem Iesu Christi.

Secundo, licet ex praecedentibus pateat, fuit et est crux Christi commune vexillum omnibus hominibus Dei electis ad ciciendum de mundo principem huius mundi. Porro ipse satanas, amissa potestate, quam inter coelestes spiritus ipse prius habuit, princeps omnium malorum, scilicet, tam culpae, quam poenae quae in praesenti saeculo abundavit, effectus est. Sed per Christi crucem tamquam per triumphale vexillum de hoc mundo eiectus fuit: unde Ioann. xii cap. Dominus ait: *Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eiecitur foras.* Sicut enim Christus homo per crucem meruit constitui iudex universorum, licet hoc ipsum ei competeret per aliam viam; sic per crucem meruit totalem segregationem omnium electorum a reprobis, ac totalem ablationem omnimodae potestatis, daemonum et reproborum, quam habebant super electos, seu etiam eligendos; quavis per ordinationem sapientiae Dei ad electorum utile exercitium non simul tota in effectu ablata sit.

Quantum vero ad efficaciam meritariam et causalem fuit tunc universale iudicium mundi, licet non quantum ad omnimodam executionem effectus; quia vero per triumphale vexillum crucis iam facta est condemnatio et prostratio principalis dicitis et capitis Angelorum reproborum, et hoc aperte insinuat et includit ceterorum prostrationem; ideo de ipso capite subinfertur: *Nunc princeps huius mundi eiecitur foras.* Ante enim Passionem Christi peccatum mundo dominabatur, a quo quidem nullus omnino extitit liber, Christo tantummodo, et Matre eius exceptis; post vero eius passionem innumerabiles a iugo peccati liberati sunt, qui in eius crederent adventum; et ideo per Passionem Christi, quodammodo eiectus est, ne mundo penitus dominaretur per culpam, licet durante cursu praesentis mundi, omnibus, sicut praedictum est, etiam ipsi Christo, iuxta quod Christus dignatus fuit, dominaretur per poenam. Hoc tamen dominium in secundo Christi adventu amittet omnino, quum Christus tradiderit regnum Deo Patri; omnium malorum inventor proicietur irrevocabiliter in profundum inferni, sicut, et ante projectus est de caelo irrevocabiliter in voraginem huius mundi.

SABBATO

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.
Ioann. VIII, 12-20.

In illo tempore: Locutus est Iesus turbis Iudaeorum dicens: Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae.

13. Dixerunt ergo ei Pharisei: Tu de te ipso testimonium perhibes testimonium tuum non est verum.

14. Respondit Iesus, et dixit eis: Et si ego testimonium perhibeo de meipso, verum est testimonium meum: quia scio unde veni, et quo vado: vos autem nescitis unde venio, aut quo vado.

15. Vos secundum carnem iudicatis: ego non iudico quemquam.

16. Et si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum: sed ego, et qui misit me, Pater.

17. Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est.

18. Ego sum, qui testimonium perhibeo de meipso: et testimonium perhibet de me, qui misit me, Pater.

19. Dicebant ergo ei: Ubi est Pater tuus? Respondit Iesus: Neque me scitis, neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan et Patrem meum sciretis.

20. Haec verba locutus est Iesus in genophylacio, docens in templo: et nemo apprehendit eum, cuius necdum venerat hora eius.

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 34, 35, 36, 37.

2308 **Q**uod modo audivimus et intenti accepimus, cum sanctum Evangelium legeretur, non dubito quod omnes etiam intelligere conati sumus: et quisque nostrum de re tam magna, quae lecta est, pro suo modulo cepit quod potuit; et posito pane verbi, nemo est qui se queratur nihil gustasse. Sed iterum non dubito, quia difficile quisquam est, qui totum intellexerit. Tamen etiamsi est qui omnia verba Domini nostri Iesu Christi modo ex Evangelio recitata satis intelligat; toleret ministerium nostrum, quousque, si possimus, illo adiuvante tractando, faciamus ut vel omnes vel multi intelligant, quod se pauci intellexisse laetantur.

2309 Quod ait Dominus: *Ego sum lux mundi,* clarum puto esse eis, qui habent oculos, unde huius lucis participes fiant: qui autem non habent oculos nisi in sola carne, mirantur quod dictum est

a Domino Iesu Christo: *Ego sum lux mundi.* Et forte non desit qui dicat apud semetipsum: Numquid forte Dominus Christus est sol iste, qui ortu et occasu peragit diem? Non enim defuerunt haeretici, qui ista senserunt. Manichaei solem istum oculis carnis visibilem exposuit et publicum non tantum hominibus, sed etiam pecoribus ad videndum, Christum Dominum esse putaverunt. Sed catholicae Ecclesiae recta fides improbat tale commentum, et diabolicam doctrinam esse cognoscit: nec solum agnoscit credendo, sed in quibus potest convincit etiam disputando. Improbamus itaque huiusmodi errorem, quem sancta ab initio anathematizavit Ecclesia. Non arbitremur Dominum Iesum Christum hunc esse solem, quem videmus oriri ab Oriente, occidere in Occidente; cuius cursui nox succedit, cuius radii nube obumbrantur, qui certa de loco in locum motione commigrat; non est hoc Dominus Christus. Non est Dominus Christus sol factus, sed per quem sol factus est. *Omnia enim per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil* (IOANN. 1, 3).

2310 Est ergo lux, quae fecit hanc lucem: hanc amemus, hanc intelligere cupiamus, ipsam sitiamus: ut ad ipsam duce ipsa aliquando veniamus, et in illa ita vivamus ut nunquam omnino moriamur. Ista enim lux est, de qua propheta olim praemissa ita in Psalmo cecinit: *Homines et iumenta salvos facies, Domine, sicut multiplicata est misericordia tua, Deus* (PSAL. xxxv, 7, 8). Psalmi sancti ista verba sunt: advertite quid de tali luce antiquus sanctorum hominum Dei sermo praemisit. *Homines, inquit, et iumenta salvos facies, Domine, sicut multiplicata est misericordia tua, Deus.* Quoniam enim Deus es, et habes multiplicem misericordiam; pervenit eadem mul-

tiplicitas misericordiae tuae non solum ad homines, quos creasti ad imaginem tuam, sed etiam ad pecora, quae hominibus subdidisti. A quo enim salus hominis, ab illo salus et pecoris. Non erubescas hoc sentire de Domino Deo tuo: imo praesumas et fidas, et caveas ne aliter sentias. Qui salvum facit te, ipse salvum facit equum tuum, ipse ovem tuam; ad minima omnino veniamus, ipse gallinam tuam: Domini est salus, et ista Deus salvat. Movet te, interrogas, miror quid dubitas. Dedignabitur salvare, qui dignatus est creare? Domini est salus angelorum, hominum, pecorum: *Domini est salus* (PSAL. III, 9). Sicut nemo est a se ipso, ita nemo salvus est a se ipso. Proinde verissime Psalmus atque optime ait: *Homines et iumenta salvos facies, Domine. Quare? Sicut multiplicata est misericordia tua, Deus.* Tu enim es Deus, tu creasti, tu salvas: tu dedisti esse, tu das sanum esse.

2311

Si ergo sicut multiplicata est misericordia Dei, ab illo homines et iumenta salvantur: nonne homines habent aliquid aliud quod eis Deus praestet creator, quod iumentis non praestat? Nullane discretio est inter animal factum ad imaginem Dei et animal subditum imagini Dei? Est plane: praeter salutem istam communem nobis cum animalibus mutis, est quod nobis praestet Deus, illis autem non praestat. Quid est hoc? Sequere in eodem Psalmo: *Filii autem hominum sub tegmine alarum tuarum sperabunt.* Habentes modo salutem communem cum pecoribus suis, *filii hominum sub tegmine alarum tuarum sperabunt.* Aliam habent salutem in re, aliam in spe. Salus ista, quae in praesenti est, hominibus pecoribusque communis est: sed est alia quam sperant homines; et accipiunt qui sperant, non accipiunt qui desperant. *Filii enim hominum sub tegmi-*

ne, inquit, alarum tuarum sperabunt. Qui autem perseveranter sperant, a te proteguntur, ne de spe a diabolo deiciantur: *sub tegmine alarum tuarum sperabunt.* Si ergo sperabunt, quid sperabunt, nisi quod pecora non habebunt? *Inebriabuntur ab ubertate domus tuae, et torrente voluptatis tuae potabis eos.* Quale vinum est, unde inebriari laudabile est? quale vinum est, quod non turbat, sed dirigit mentem? quale vinum est, quod facit perpetuo sanum, non inebriando facit insanum? *Inebriabuntur. Unde? ab ubertate domus tuae, et torrente voluptatis tuae potabis eos.* Unde? *Quoniam apud te fons vitae.* Ipse fons vitae ambulabat in terra, ipse dicebat: *Qui sedit, veniat ad me* (IOANN. VII, 37). Ecce fons. Sed nos de lumine loqui coeperamus et propositam ex Evangelio quaestionem de lumine tractabamus. Lectum est enim nobis dicente Domino: *Ego sum lux mundi.* Inde quaestio, ne quis carnaliter sapiens solem istum intelligendum putaret: venimus inde ad Psalmum, quo considerato, invenimus interim Dominum fontem vitae. Bibe et vive. *Apud te, inquit, fons vitae:* ideo sub umbraculo alarum tuarum sperant filii hominum, inebriari isto fonte quaerentes. Sed de lumine dicebamus. Sequere ergo: nam Propheta cum dixisset: *Apud te fons vitae, secutus adiunxit: In lumine tuo videbimus lumen;* Deum de Deo, lumen de lumine. Per hoc lumen factum est solis lumen: et lumen quod fecit solem, sub quo fecit et nos, factum est sub sole propter nos. Factum est inquam, propter nos sub sole lumen quod fecit solem. Noli contemnere nubem carnis: nube tegitur, non ut obscuretur, sed ut temperetur.

Loquens ergo per nubem carnis lumen indeficiens, lumen sapientiae, ait hominibus: *Ego sum lux mundi: qui*

sequitur me non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae. Quomodo te abstulit ab oculis carnis, et revocavit ad oculos cordis? Non enim sufficit dicere: *Qui me sequitur, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen,* addidit enim *vitae;* sicut ibi dictum est: *Quoniam apud te fons vitae.* Videte itaque, fratres mei, quomodo verba Domini cum illius Psalmi veritate concordant: et tibi lumen positum est cum fonte vitae, et a Domino dictum est *lumen vitae.* In istis autem usibus corporalibus aliud est lumen, aliud fons: fontem fauces quaerunt, lumen oculi: quando sitimus, quaerimus fontem; quando in tenebris sumus, quaerimus lumen; et si forte nocte sitiamus, lumen accendimus ut ad fontem veniamus. Non sic apud Deum: quod lumen est, hoc est fons: qui tibi lucent ut videas, ipse tibi manat ut bibas.

2313

Videtis ergo, fratres mei, videtis, si intus videtis, quale hoc lumen est, de quo Dominus dicit: *Qui me sequitur, non ambulabit in tenebris.* Sequere istum solem, videamus si non ambulabis in tenebris. Ecce oriundo exit ad te: ille cursu suo ad Occidentem pergit, tibi forte ad Orientem profectio est: nisi tu in contrariam partem pergas, non qua ille tendit, sequendo eum profectio errabis, et pro Oriente Occidentem tenebis. Tu eum in terra si sequaris, errabis: nauta si eum in mari sequatur, errabit. Postremo videtur tibi sequendum esse solem, et tendis etiam ipse ad Occidentem, quo et ille tendit: videamus cum occiderit, si non ambulabis in tenebris. Vide quemadmodum etsi nolueris eum tu deserere, ipse te deseret, servitutis suae necessitate peragens diem. Dominus autem noster Iesus Christus interim et cum per carnis nubem non omnibus apparebat, per sapientiae potestatem omnia tenebat. Deus

tuus ubique totus est: si non ab illo facias casum, numquam a te ipse facit occasum.

Qui ergo me, inquit, sequitur non ambulavit in tenebris, sed habebit lumen vitae. 2314 Quod promisit, futuri temporis verbo posuit: non enim ait, habet, sed *habebit, inquit, lumen vitae.* Nec ait tamen, qui sequetur me; sed, *qui sequitur me.* In eo quod facere debemus, praesens tempus posuit: quod autem promisit facientibus, futuri temporis verbo significavit. *Qui sequitur, habebit.* Modo sequitur, post habebit: modo sequitur per fidem, post habebit per speciem. *Quandiu enim sumus in corpore, ait Apostolus, peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, non per speciem* (II COR. V, 6, 7). Quando per speciem? Cum habuerimus lumen vitae, cum ad illam visionem venerimus, quando nox ista transierit. De illo quippe die, qui exortus est, dictum est: *Mane astabo tibi, et contemplabor* (PSAL. V, 5). Quid est mane? Transacta nocte saeculi huius, transactis terroribus tentationum, superato illo leone, qui nocte rugiens circuit, quem devoret quaerens (I PETR. V, 8). *Mane astabo tibi, et contemplabor.* Nunc vero quid putamus, fratres, huic tempori congruere, nisi quod rursus in Psalmo dicitur: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo?* (PSAL. VI, 7). Per singulas noctes, inquit, flebo: desiderio lucis ardebo. Videt Dominus desiderium meum; quoniam dicit illi alter Psalmus: *Ante te est omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus* (Ib. XXXVII, 10). Desideras aurum? videri potes; quaerens enim aurum manifestus eris hominibus. Desideras frumentum? interrogas qui habeat; cui et cupiens pervenire ad id quod desideras, indicas. Desideras Deum? quis videt, nisi Deus?

A quo enim petis Deum, sicut panem, sicut aquam, sicut aurum, sicut argentum, sicut frumentum? a quo petis Deum nisi a Deo? Ipse petitur a se ipso, qui promittit se ipsum. Extendat anima cupiditatem suam: et sinu capaciore quaerat comprehendere quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I COR. II, 9). Desiderari potest, concupisci potest, suspirari in illud potest: digne cogitari et verbis explicari non potest.

2315 Ergo, fratres mei, quoniam Dominus breviter ait: *Ego sum lux mundi: qui me sequitur, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae*: quibus verbis aliud est quod iussit, aliud quod promissit: faciamus quod iussit, ne impudenti fronte desideremus quod promissit; ne dicat nobis in iudicio suo: Fecisti enim quod iussi, ut expetas quod promissit? Quid ergo iussisti, Domine Deus noster? Dicit tibi: Ut sequeris me. Consilium vitae petisti. Cuius vitae, nisi de qua dictum est: *Apud te fons vitae?* (PSAL. XXXV, 10). Audivit quidam: *Vade, vende omnia quae habes et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo; et veni, sequere me* (MATTH. XIX, 21). Tristis abscessit, non est secutus: quaesivit magistrum bonum, interpellavit doctorem, et contempsit docentem: tristis abscessit ligatus cupiditatibus suis: tristis abscessit, habens grandem sarcinam avaritiae super humeros suos. Laborabat, aestuabat: et qui ab illo sarcinam deponere voluit, non est sequendus putatus, sed deserendus. Postea vero quam Dominus per Evangelium clamavit: *Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam; tollite iugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde* (Ibid. XI, 28, 29): quam multi fecerunt audito Evangelio, quod ex ore ipsius

auditum dives ille non fecit? Ergo modo faciamus, sequamur Dominum; solvamus compedes, quibus impedimur sequi. Et quis idoneus solvere tales nodos, nisi ille adiuvet cui dictum est: *Dirupisti vincula mea?* (PSAL. CXV, 16). De quo alius Psalmus dicit: *Dominus solvit compeditos, Dominus erigit elisos* (Ibid. cxlv, 8).

Et quid sequuntur soluti et erecti, nisi lumen a quo audiunt: *Ego sum lumen mundi: qui me sequitur, non ambulabit in tenebris?* quia Dominus illuminat caecos. Illuminamur ergo modo, fratres, habentes collyrium fidei. Praecessit enim eius saliva cum terra, unde inungeretur qui caecus est natus (IOANN. IX, 6). Et nos de Adam caeci nati sumus, et illo illuminante opus habemus. Miscuit salivam cum terra: *Verbum caro factum est et habitavit in nobis*. Miscuit salivam cum terra, ideo praedictum est: *Veritas de terra orta est* (PSAL. LXXXIV, 12); ipse autem dixit: *Ego sum via, veritas et vita* (IOANN. XIV, 6). Veritate perfruemur, cum viderimus faciem ad faciem; quia et hoc promittitur nobis. Nam quis auderet sperare, quod Deus non dignatus esset vel polliceri vel dare? Videbimus faciem ad faciem. Apostolus dicit: *Nunc scio ex parte, nunc in aenigmate per speculum, tunc autem facie ad faciem* (I COR. XIII, 12). Et Ioannes apostolus in epistola sua: *Dilectissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus: scimus quia cum apparuerit similes ei erimus; quoniam videbimus eum sicuti est* (I IOANN. III, 2). Haec est magna promissio: si amas, sequere. Amo, inquis: sed qua sequor? Si dixisset tibi Dominus Deus tuus, *Ego sum veritas et vita*: desiderans veritatem, concupiscens vitam, viam qua ad haec pervenire posses profecto quaereres, et diceres tibi: Magna res veritas, magna res vita; si

esset quomodo illic perveniret anima mea! Quaeris qua? audi eum dicentem tibi quo, praemisit qua: *Ego sum, inquit, via*. Quo via? *Et veritas et vita*. Primo dixit, qua venias, postea dixit, quo venias. Ego sum via, ego sum veritas, ego vita. Manens apud Patrem, veritas et vita: induens se carnem, factus est via. Non tibi dicitur, labora quaerendo vitam, ut pervenias ad veritatem et vitam; non hoc tibi dicitur. Piger, surge; via ipsa ad te venit, et te de somno dormientem excitavit, si tamen excitavit: surge, et ambula. Forte conaris ambulare, et non potes, quia dolent pedes. Unde dolent pedes? an iubente avaritia per aspera cucurrerunt? Sed Dei Verbum sanavit et claudos. Ecce, inquis, sanos habeo pedes, sed ipsam viam non video. Illuminavit et caecos.

2317 Hoc totum per fidem, quamdiu peregrinamur a Domino, manentes in corpore: cum autem perambulaverimus viam et ad ipsam patriam venerimus, quid erit nobis lactius? quid erit nobis beatius? Quia nihil pacatius: nihil enim adversus hominem rebellabit. Nunc vero, fratres, difficile sine rixa sumus. Ad concordiam quidem vocati sumus, iubemur pacem habere inter nos; ad hoc conandum est omnibusque nitendum viribus, ut aliquando veniamus ad perfectissimam pacem: modo autem litigamus plerumque cum eis, quibus consulere volumus. Ille errat, tu vis ducere ad viam; resistit tibi, litigas: resistit paganus, disputas contra errores idolorum et daemoniorum: resistit haereticus, disputas contra alias doctrinas daemoniorum: malus catholicus non vult bene vivere, corripis etiam interiorem fratrem tuum: tecum manet in domo, et perditas vias quaerit; aestuas quomodo corrigas, ut de illo bonam ratio-

nem Domino amorum reddas. Quantae undique rixarum necessitates? Plerumque homo taedio affectus dicit apud semetipsum: Quid mihi est pati contradictores, pati eos qui reddunt mala pro bonis? Ego volo consulere, illi volunt perire: consumo vitam meam litigando; pacem non habeo: inimicos insuper facio, quos amicos habere deberem, si benevolentiam consulenti attendere: quid mihi est ista perpeti? redeam ad me, mecum ero, Deum meum invocabo. Redi ad te ipsum, ibi invenis rixam: si coepisti Deum sequi, ibi invenis rixam. Quam rixam, inquis, invenio? *Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem* (GALAT. V, 17). Ecce tu ipse es, ecce tu solus es, ecce tecum es, ecce alium nullum hominem pateris: sed vides aliam legem in membris tuis, repugnantem legi mentis tuae, et captivantem te in lege peccati, quae est in membris tuis. Exclama ergo et a rixa interiore clama ad Deum ut tibi pacificet te: *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum* (ROM. VII, 23, ss.). Quia qui me, inquit, sequitur, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae. Finita tota rixa, immortalitas consequetur, quia novissima inimica destruetur mors. Et qualis pax erit? *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem* (I COR. XV, 26, 35). Quo ut veniamus, quia tunc erit in re, nunc sequamur in spe eum qui dixit: *Ego sum lux mundi: qui me sequitur, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae*.

De verbis Domini nostri Iesu Christi, 2318 ubi ait: *Ego sum lux mundi: qui me sequitur, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae* (IOANN. VIII, 12), hesterno die qui adfuisti, diu disputatum

esse meministis; et si adhuc velimus de illo lumine disputare, diu loqui possumus: nam non possumus explicare compendio. Itaque, fratres mei, sequamur Christum lumen mundi, ne ambulemus in tenebris. Tenebrae metuendae sunt, morum, non oculorum: et si oculorum non exteriorum, sed interiorum, unde discernitur non album et nigrum, sed iustum et iniustum.

2319 Cum haec ergo dixisset Dominus noster Iesus Christus, responderunt iudaei: *Tu de te testimonium dicis, testimonium tuum non est verum.* Antequam veniret Dominus noster Iesus Christus, multas ante se lucernas propheticas accendit et misit. De his etiam erat Ioannes Baptista, cui tam magnum ipsum lumen, quod est Dominus Christus, perhibuit testimonium, quale nulli hominum; ait enim: *In natis mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista* (MATTH. XI, 11). Hic tamen, quo nemo erat maior in natis mulierum, dicit de Domino Iesu Christo: *Ego quidem baptizo vos in aqua, qui autem venit fortior me est, cuius non sum dignus calcamentum solvere* (IOANN. I, 26). Videte quemadmodum se lucerna diei submittat. Lucernam vero ipsum Ioannem fuisse Dominus ipse testatur: *Ille erat, inquit, lucerna ardens et lucens, et vos voluistis ad horam exsultare in lumine eius* (Ibid. v, 35). Quando autem dixerunt iudaei Domino: *Dic nobis, in qua potestate ista facis?* sciens Dominus quia Ioannem Baptistam pro magno haberent, et quod ipse quem pro magno habebant, eis de Domino testimonium perhibuisset, respondit eis: *Interrogabo et ego vos unum sermonem: Dicite mihi, baptizatus Ioannis unde est, de coelo an ex hominibus?* Turbati illi intra semet ipsos cogitabant, quia si dicerent, Ab hominibus, lapidari possent a turba, quae Ioannem prophetam esse crede-

bat; si dicerent, De coelo responderet eis, Ille quem confitemini de coelo habuisse prophetiam, mihi testimonium perhibuit, et ab illo audistis, in qua ego ista faciam potestate. Viderunt ergo, quodlibet horum respondissent, in laqueum se casuros; et dixerunt, *Nescimus.* Et Dominus eis: *Nec ego dico vobis, in qua potestate ista facio* (MATTH. XXI, 23 ss.). Non vobis dico quod scio, quia non vultis fateri quod scitis. Iustissime utique repulsi, confusi abscesserunt: et impletum est quod in Psalmo per prophetam dicit Deus Pater: *Paravi lucernam Christo meo, id est, ipsum Ioannem; Inimicos eius induam confusione* (PSAL. CXXXI, 17, 18).

Habebat ergo Dominus Iesus Christus testimonium prophetarum ante se 2320 praemissorum, praekonum iudicem praecedentium; habebat testimonium a Ioanne: sed ipse maius testimonium erat, quod sibi perhibebat. Illi autem infirmis oculis lucernas quaerebant, quia diem ferre non poterant: nam Ioannes idem ipse apostolus, cuius Evangelium in manibus habemus, in ipsius Evangelii sui capite ait de Ioanne: *Erat homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes: hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per eum. Non erat ille lumen, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lumen verum, quod illuminat omnem hominem venientem in mundum* (IOANN. I, 6 ss.). Si omnem, ergo et Ioannem. Unde dicit et ipse Ioannes: *Nos omnes de plenitudine eius accepimus* (Ibid. 16). Discernite ergo ista, ut proficiat mens vestra in fide Christi: ne semper infantes sitis ubera quaerentes et a cibo solido resilientes. Debetis apud matrem sanctam Ecclesiam Christi nutriri et ablacari, et ad escas solidiores accedere, mente, non ventre. Hoc ergo discernite,

aliud esse lumen quod illuminat, aliud esse quod illuminatur. Nam et oculi nostri lumina dicuntur: et unusquisque ita iurat, tangens oculos suos, per lumina sua, Sic vivant lumina mea: usitata iuratio est. Quae lumina, si lumina sunt, desit lumen in cubiculo tuo clauso, pateant et luceant tibi: non utique possunt. Quomodo ergo ista in facie quae habemus, et lumina nuncupamus, et quando sana sunt et quando patent, indigent extrinsecus adiutorio luminis; quo ablato aut non illato, sana sunt, aperta sunt, nec tamen vident: sic mens nostra, qui est oculus animae, nisi veritatis lumine radietur et ab illo, qui illuminat nec illuminatur, mirabiliter illustretur, nec ad sapientiam nec ad iustitiam poterit pervenire. Ipsa est enim via nostra iuste vivere. Quomodo autem non offendant in via, cui non lucent lumen? Ac per hoc in tali via videre opus est, in tali via videre magnum est. Nam Tobias in facie oculos clausos habebat, et filius patri manum dabat, pater filio viam praecipiendo monstrabat (TOB. II, 11. IV).

2321 Responderunt ergo iudaei: *Tu de te testimonium dicis, testimonium tuum non est verum.* Videamus quid audiant: audiamus et nos, sed non sicut illi. Illi contemnentis, nos credentes; illi occidere Christum volentes, nos per Christum vivere cupientes. Interim ista distantia distinguat aures mentesque nostras, et audiamus quid iudaeis responderit Dominus. *Respondit Iesus et dixit eis: Etsi ego de me testimonium perhibeo, verum est testimonium meum; quia scio unde veni et quo vado* (IOANN. VIII, 14). Lumen et alia demonstrat et se ipsum. Accendis lucernam, verbi gratia, ut quaeras tunicam: et praestat tibi ardens lucerna ut invenias tunicam: numquid accendis lucernam ut videas ardentem

lucernam? Lucerna quippe ardens idonea est et alia quae tenebris operiebantur nudare, et se ipsam tuis oculis demonstrare. Sic et Dominus Christus et inter fideles suos et inimicos iudaeos, tamquam inter lucem et tenebras distinguebat; tamquam inter illos, quos radio fidei perfundeat, et illos, quorum clausos oculos circumfundeat. Nam etiam sol iste et videtis faciem illustrat et caeci: ambo pariter stantes et faciem ad solem habentes illustrantur in carne, sed non ambo illuminantur in acie: videt ille, ille non videt: ambobus sol praesens est, sed praesenti soli unus est absens. Sic et sapientia Dei, Verbum Dei, Dominus Iesus Christus ubique praesens est, quia ubique est veritas, ubique est sapientia. Intelligit quis in Oriente iustitiam, intelligit alius in Occidente iustitiam: numquid alia est iustitia quam ille intelligit, alia quam iste? Separati sunt corpore, et in uno habent acies mentium suarum. Quam video iustitiam hic constitutus, si iustitia est, ipsam videt iustus nescio quot mansionibus a me carne sciunctus, et in illius iustitiae luce coniunctus. Ergo testimonium sibi perhibet lux: aperit sanos oculos, et sibi ipsa testis est, ut cognoscatur lux. Sed quid agimus de infidelibus? numquid illis non est praesens? Est praesens et illis: sed quibus eam videant oculos non habent cordis. Audi de illis ex Evangelio ipso prolata sententiam: *Et lux luget in tenebris et tenebrae eam non comprehenderunt* (IOANN. I, 5). Ergo ait Dominus, et verum ait: *Etsi ego de me testimonium perhibeo, verum est testimonium meum: quia scio unde veni et quo vado.* Patrem volebat intelligi; Patri gloriam dabat Filius. Aequalis glorificat eum a quo est missus: quantum debet homo glorificare eum a quo est creatus?

2322 *Scio unde veni et quo vado.* Iste qui in praesentia vobis loquitur, habet quod non deseruit, sed tamen venit: non enim veniendo inde discessit, aut redeundo nos dereliquit. Quid miramini? Deus est. Non potest hoc fieri ab homine: non potest hoc fieri ab ipso sole. Quando pergat ad Occidentem, deserit Orientem, et donec oriturus redeat ad Orientem, non est in Oriente: Dominus autem noster Iesus Christus et venit, et ibi est; et redit, et hic est. Audi ipsam Evangelistam alio loco dicentem, et si potes, cape; si non potes, crede: *Deum, inquit, nemo vidit unquam nisi unigenitum Filium, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit* (IOANN. I, 18). Non dixit, fuit in sinu Patris, quasi veniendo deseruerit sinum Patris. Hic loquebatur, et ibi se esse dicebat: qui et hinc discessurus, quid dixit? *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi* (MATTH. XXVII, 20).

2323 Ergo verum est testimonium luminis, sive se ostendat, sive alia: quia sine lumine non potes videre lumen, et sine lumine non potes videre quodlibet aliud, quod non est lumen. Si idoneum est lumen ad demonstranda ea, quae non sunt lumina, numquid in se deficit? numquid se non aperit, sine quo alia patere non possunt? Locutus est propheta verum; sed unde haberet, nisi de fonte veritatis hauriret? Locutus est Ioannes verum; sed unde locutus est, ipsum interroga: *Nos omnes, inquit, de plenitudine eius accepimus* (IOANN. I, 16). Ergo idoneus est Dominus noster Iesus Christus, qui sibi perhibeat testimonium. Sed plane, fratres mei, in nocte huius saeculi audiamus et prophetiam intente: modo enim ad fragilitatem nostram noturnasque cordis nostri intimas tenebras humilis voluit venire Dominus noster. Homo venit contemnendus et honorandus, venit negandus et confitendus; con-

temnendus et negandus a iudaeis, honorandus et confitendus a nobis: iudicandus et iudicaturus; iudicandus iniuste, iudicaturus iuste. Talis ergo venit, ut oporteret ei lucernam testimonium perhibere. Nam quid opus erat, ut Ioannes tanquam lucerna perhiberet testimonium diei, si dies ipse ab infirmitate nostra posset videri? Sed non poteramus: infirmus factus est infirmis, per infirmitatem sanavit infirmitatem: per mortalem carnem carnis abstulit mortem: de corpore suo collyrium fecit luminibus nostris. Quia ergo Dominus venit, et in nocte saeculi adhuc sumus, oportet ut et prophetias audiamus.

Nam de prophetia convincimus contradicentes paganos. Quis est Christus, dicit paganus? Cui respondemus: Quem praenuntiaverunt prophetae. Et ille: Qui prophetae? Recitamus Isaiam, Danielem, Ieremiam, alios sanctos prophetas, dicimus quam longe ante illum venerint, quanto tempore adventum eius praecesserint. Hoc ergo respondemus: praevenerunt eum prophetae, praedixerunt eum esse venturum. Respondet aliquis eorum, Qui prophetae? Nos recitamus, qui nobis quotidie recitantur. Et ille: Qui sunt hi prophetae? Nos respondemus: Qui et praedixerunt ea quae fieri videmus. Et ille: Vos inquit, vobis ista finxistis, vidistis ea fieri, et quasi ventura praedicta essent, in libris quibus voluistis conscripsistis. Hic contra inimicos paganos occurrit nobis aliorum testimonium inimicorum. Proferimus codices a Iudaeis, et respondemus: Nempe et vos et illi fidei nostrae estis inimici. Ideo sparsi sunt per gentes, ut alios ex aliis convincamus inimicis. Codex Isaiae proferatur a iudaeis, videamus si non ibi lego: *Sicut ovis ad immolandum ductus est, et sicut agnus coram tendente fuit sine voce, sic non aperuit os suum. In*

humilitate iudicium eius sublatum est; li-vore eius sanati sumus: omnes ut oves erravimus, et ipse traditus est pro peccatis nostris (IS. LIII, 5-8). Ecce lucerna una. Alia proferatur, psalmus aperiat, etiam inde praedicta passio Christi recitur. *Foderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea: ipsi vero consideraverunt et conspexerunt me, diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestimentum meum miserunt sortem.* Apud te laus mea, in Ecclesia magna confitebor tibi. Commemorabuntur et convertentur ad Dominum universi fines terrae: et adorabunt in conspectu eius universae patriae gentium: quia Domini est regnum, et ipse dominabitur gentium (PSAL. XXI, 17-29). Erubescat unus inimicus, quia codicem mihi ministrat alius inimicus. Sed ecce de codicibus prolatis ab uno inimico alterum vici: et ipse qui mihi codicem protulit, non relinquatur: ab illo proferatur, unde et ipse vincatur. Lego alium prophetam, et invenio Dominum loquentem ad iudaeos: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, nec accipiam sacrificium de manibus vestris: quoniam ab ortu solis usque ad occasum, sacrificium mundum offertur nomini meo* (MALACH. I, 10, 11). Non venis, Iudaeae, ad sacrificium mundum: convinco te immundum.

2325 Ecce et lucernae perhibent testimonium diei propter infirmitatem nostram, quia diei claritatem tolerare et videre non possumus. Nam et nos ipsi christiani in comparatione quidem infidelium lux iam sumus; unde dicit Apostolus: *Fuistis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino, sicut filii lucis ambulato* (EPHES. V, 8); et alibi dixit: *Nox praecessit, dies autem appropinquavit: abiciamus ergo opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis; sicut in die honeste ambulemus* (ROM. XIII, 12). Tamen quia in comparatione

illius lucis, ad quam venturi sumus, adhuc nox est etiam dies in quo sumus, audi Petrum apostolum: delatam dicit Domino Christo vocem de magnifica potestate: *Tu es Filius meus dilectus, in quo bene sensi. Hanc vocem, inquit, nos de coelo audivimus delatam, cum essemus cum illo in monte sancto* (II PETR. I, 17. s.). Sed quia nos non ibi fuimus et istam vocem de coelo tunc non audivimus, ait ad nos ipse Petrus: *Et habemus certiorum prophetarum sermonem.* Non audistis vocem de coelo delatam, sed certiorum habetis prophetarum sermonem. Praevadens enim Dominus Iesus Christus impios quosdam futuros, qui miraculis eius calumniarentur, magicis artibus ea tribuendo, prophetas ante praemisit. Numquid enim, si magus erat et magicis artibus fecit ut coleretur et mortuus, magus erat antequam natus? Prophetas audi, o homo mortue et vermescente calumniose, prophetas audi: lego audi qui ante Dominum venerunt. *Habemus, inquit apostolus Petrus, certiorum prophetarum sermonem, cui bene facitis attendentes, sicut lucernae in obscuro loco, donec dies luceat, et lucifer oriatur in cordibus vestris* (II PETR. I, 17-19).

2326 Quando ergo Dominus noster Iesus Christus venerit, et, sicut dicit etiam apostolus Paulus, illuminaverit occulta tenebrarum, et manifestaverit cogitationes cordis, ut laus sit unicuique a Deo (I COR. IV, 5), tunc praesente tali die lucernae non erunt necessariae: non legetur nobis propheta, non aperietur codex apostoli, non requiremus testimonium Ioannis, non ipso indigebimus Evangelio. Ergo omnes Scripturae tolerantur de medio, quae nobis in huius saeculi nocte tanquam lucernae accendebantur, ne in tenebris remaneremus: istis omnibus sublatis, ne quasi nobis luceant indigentibus, et ipsis hominibus

Dei, per quos haec ministrata sunt, nobiscum lumen illud verum clarumque videntibus, remotis ergo his adiumentis quid videbimus? Unde pascetur mens nostra? unde obtutus ille laetabitur? unde erit illud gaudium, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit? (I Cor. II, 9) quid videbimus? Obsecro vos, amate mecum, currite credendo mecum. Patriam supernam desideremus, supernae patriae suspiremus, peregrinos nos esse hic sentiamus. Quid tunc videbimus? Dicit nunc Evangelium: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (IOANN. I, 1). Unde tibi ros inspersus est, ad fontem venies; unde radius per obliqua et per anfractuosa tibi ad cor tenebrosum missus est, nudam ipsam lucem videbis, cui videndae ferendaeque mundaris. *Dilectissimi*, quod et hesterno commemoravi, Ioannes ipse dicit: *Filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus: scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est* (I IOANN. III, 2). Sentio vestros affectus attolli mecum in superna: sed corpus quod corrumpitur aggravat animam, et deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (SAP. IX, 15). Depositurus sum et ego coedice istum, discessuri estis et vos quisque ad sua. Bene nobis fuit in luce communi, bene gavisi sumus, bene exsultavimus: sed cum ab invicem recedimus, ab illo non recedamus.

2347 In quatuor Evangelis vel potius quatuor libris unius Evangelii sanctus Ioannes apostolus, non immerito secundum intelligentiam spiritualem aquilae comparatus, altius multoque sublimius aliis tribus erexit praedicationem suam: et in eius erectione etiam corda nostra erigi voluit. Nam ceteri tres evangelistae tamquam cum homine Domino in terra am-

bulabant, de divinitate eius pauca dixerunt: istum autem quasi pegerit in terra ambulare, sicut ipso exordio sui sermonis intonuit, erexit se, non solum super terram et super omnem ambitum aeris et coeli, sed super omnem etiam exercitum angelorum omnemque constitutionem invisibilium potestatum, et pervenit ad eum, per quem facta sunt omnia, dicendo: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum; hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil* (IOANN. I, 1-13). Huic tantae sublimitati principii etiam cetera congrua praedicavit, et de Domini divinitate quomodo nullus alius est locutus. Hoc ructabat quod biberat. Non enim sine causa de illo in isto ipso Evangelio narratur, quia et in convivio super pectus Domini discumberebat (Ibid. xiii, 23). De illo ergo pectore in secreto bibeat: sed quod in secreto bibit, in manifesto eructavit, ut perveniat ad omnes gentes non solum incarnatione Filii Dei, et passio, et resurrectio; sed etiam quid erat ante incarnationem Unicus Patri, Verbum Patris, coaeternus generanti, aequalis ei a quo missus est; sed in ipsa missione minor factus, quo maior esset Pater.

2348 Quidquid ergo humiliter positum audistis de Domino Iesu Christo, susceptae carnis dispensationem cogitate; qualis factus est propter nos, non qualis erat dicitur: ut faceret nos; quidquid autem sublime et supra omnes creaturas excelsum atque divinum et Patri aequale atque coaeternum de illo audieritis in Evangelio poni, vel legeritis, scitote vos hoc legere, quod ad formam Dei pertinet, non quod ad formam servi. Quia si istam regulam tenueritis qui capere potestis, non autem omnes capere potestis, sed omnes credere debetis, si ergo hanc regulam te-

nueritis, adversus calumnias tenebrarum haeticarum, tamquam in lumine ambulantes, securi pugnabit. Non enim defuerunt qui sola evangelica testimonia legendo sectarentur, quae de humilitate Christi posita sunt, qui adversus ea testimonia, quae divinitatem eius locuta sunt, surdi fuerunt: ideo surdi, ut male verbosi. Item quidam illa sola attendentes, quae de Domini sublimitate dicta sunt, etiam ipsi misericordiam eius, qua homo factus est propter nos, et si legerunt, non crederunt, et ab hominibus inducta atque falsa esse putaverunt, contententes Deum tantummodo fuisse Dominum nostrum Christum, non etiam hominem. Alii sic, alii sic, utriusque in errore. Catholica autem fides ex utroque verum tenens quod tenet, et praedicans quod credit, et Deum Christum intellexit, et hominem credidit: utrumque enim scriptum est, et utrumque verum est. Si Deum tantum dixeris Christum, medicinam negas qua sanatus es: si hominem tantum dixeris Christum, potentiam negas qua creatus es. Utrumque igitur tene, anima fidelis et cor catholicum, utrumque tene, utrumque crede, utrumque fideliter confitere. Et Deus Christus est, et homo Christus. Qualis Deus Christus? aequalis Patri, unum cum Patre. Qualis homo Christus? de Virgine natus, trahens de homine mortalitatem, non trahens iniquitatem.

2349 Isti ergo Iudaei videbant hominem, nec intelligebant nec credebant Deum: atque inter cetera audistis iam, quemadmodum ei dixerint: *Tu de te testimonium dices, testimonium tuum non est verum* (IOANN. VIII, 13). Audistis etiam quid ille responderit, cum hesterno die lectum esset, et pro nostris viribus disputatum. Hodie verba eius haec lecta sunt: *Vos secundum carnem iudicatis*. Ideo, inquit, mihi dicitis: *Tu de te testimonium dices,*

testimonium tuum non est verum, quia secundum carnem iudicatis, quia Deum non intelligitis, et hominem videtis et hominem persequendo, Deum latentem offenditis. Ergo *secundum carnem iudicatis*. Ideo vobis arrogans videor, quia ego de me testimonium perhibeo. Omnis enim homo, quando de se vult perhibere testimonium laudabile, arrogans et superbus videtur. Ideo scriptum est: *Non te laudet os tuum, sed laudet te os proximi tui* (PROV. XXVII, 2).

2350 Sed hoc homini dictum est. Infirmi enim sumus, et apud infirmos loquimur. Verum dicere et mentiri possumus: etsi verum dicere debemus, et mentiri tamen possumus cum volumus. Lux mentiri non potest: absit ut in lucis divinae splendore tenebrae mendacii reperiantur. Loquebatur ille tamquam lux, loquebatur tamquam veritas; sed lux in tenebris lucebat, et tenebrae eam non comprehenderunt: ideo secundum carnem iudicabant. *Vos*, inquit, *secundum carnem iudicatis*.

2351 *Ego non iudico quemquam*. Non ergo iudicat quemquam Dominus Iesus Christus? Nonne ipse est quem confitemur resurrexisse tertia die, ascendisse in coelum, ibi sedere ad dexteram Patris, inde esse venturum ad iudicandos vivos et mortuos? Nonne ipsa est fides nostra, de qua dicit Apostolus: *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*? (ROM. X, 10). Ergo quando ista confitemur, contra Dominum loquimur? Nos dicimus venturum iudicem vivorum et mortuorum: ipse autem dicit: *Ego non iudico quemquam*. Quaestio ista duobus modis solvi potest: ut aut hoc intelligamus, non iudico quemquam, id est, modo; sicut dicit alio loco: *Ego non veni ut iudicem mundum, sed ut salvum faciam mundum* (IOANN. XII, 47): non iudicium sum ne-

gando, sed differendo. Aut certe quia dixerat, *vos secundum carnem iudicatis*; ita subiunxit: *Ego non iudico quemquam*, ut subaudiatur, secundum carnem. Nullus ergo nobis contra fidem, quam tenemus et annuntiamus de iudice Christo, scrupulus dubitationis in corde remaneat. Venit Christus, sed primo salvare, postea iudicare: eos iudicando in poenam, qui salvari noluerunt; eos perducendo ad vitam, qui credendo salutem non respuerunt. Prima ergo dispensatio Domini nostri Iesu Christi medicinalis est, non iudicialis: nam si primo venisset iudicaturus, neminem invenisset, cui praemia iustitiae redderet. Quia ergo vidit omnes peccatores, et omnino neminem esse immunem a morte peccati: prius erat eius misericordia praeroganda, et post execrandum iudicium: quia de illo cantaverat Psalmus: *Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine* (PSAL. C, 1). Non enim iudicium ait et misericordiam; nam si primo esset iudicium, nulla esset misericordia: sed primo misericordia, postea iudicium. Quae est primo misericordia? Creator hominis homo esse dignatus est: factus est quod fecerat, ne periret quem fecerat. Quid huic misericordiae addi potest? Et tamen addidit. Parum fuit ei hominem fieri, sed etiam ab hominibus reprobari; parum erat reprobari, et exhonorari; parum erat exhonorari, et occidi; sed et hoc parum est, morte crucis. Nam et cum eius obedientiam usque ad mortem factam commendaret Apostolus, parum illi fuit dicere: *Factus obediens usque ad mortem* (PHILIPP. II, 8): non enim qualemcumque mortem, sed addidit, *mortem autem crucis*. Illa morte peius nihil fuit inter omnia genera mortium. Denique ubi dolores acerrimi exagitant, cruciatus vocatur, a cruce nominatus. Pendentes enim in ligno crucifixi, clavis ad

lignum pedibus manibusque confixi, producta morte necabantur. Non enim crucifigi hoc erat occidi: sed diu vivebatur in cruce; non quia longior vita eligebatur, sed quia mors ipsa protendebatur, ne dolor citius finiretur. Mori voluit pro nobis: parum dicimus, crucifigi dignatus est, usque ad mortem crucis obediens factus. Elegit extremum et pessimum genus mortis, qui omnem fuerat ablaturus mortem: de morte pessima occidit omnem mortem. Pessima enim erat non intelligentibus Iudaeis; nam a Domino electa erat. Ipsam enim crucem suam signum habiturus erat, ipsam crucem de diabolo superato tamquam tropaeum in frontibus fidelium positurus, ut diceret Apostolus: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo* (GALAT. VI, 14). Nihil erat tunc in carne intolerabilis, nihil est nunc in fronte gloriosius. Quid servat fidei suo, qui talem honorem dedit supplicio suo? Denique modo in poenis reorum non est apud romanos: ubi enim Domini crux honorata est, putatum est quod et reus honoraretur, si crucifigeretur. Qui ergo ideo venit, neminem iudicavit et malos passus est. Pertulit iniustum iudicium, ut ageret iustum. Sed in eo quod pertulit iniustum, misericordiae fuit. Denique ita humilis factus ut veniret ad crucem, distulit quidem potentiam, sed publicavit misericordiam. Unde distulit potentiam? Quia de cruce noluit descendere, qui potuit de sepulchro resurgere. Unde publicavit misericordiam? Quia pendens in cruce dixit: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* (LUC. XXIII, 34). Sive ergo propter hoc, quia non venerat iudicare mundum, sed salvare mundum, dixit: *Ego non iudico quemquam*; sive quemadmodum commemoravi, quoniam dixerat: *Vos secun-*

dum carnem iudicatis, addidit, *ego non iudico quemquam*, ut intelligamus Christum non secundum carnem iudicare, sicut ab hominibus iudicatus est.

Nam ut agnoscatis iam et iudicem Christum, audite quod sequitur: *Et si iudico ego, iudicium meum verum est* (IOAN. VIII, 16). Ecce habes et iudicem, sed agnosce salvatorem, ne sentias iudicem. Quare autem dixit iudicium suum verum esse? *Quia solus*, inquit, *non sum, sed ego et qui misit me Pater*. Dixi vobis, fratres, quia Ioannes iste evangelista sanctus multum alte volat; vix est eum mente comprehendere. Mysterium autem altius volantis opus est ut commemorem Charitatem vestram. Et apud Ezechielem prophetam et in Apocalypsi ipsius Ioannis, cuius est hoc Evangelium, commemoratur animal quadruplex, habens quatuor personas, hominis, vituli, leonis, aquilae (EZECH. I, 5-10 et APOC. IV, 6-7). Qui ante nos Scripturarum sanctorum mysteria tractaverunt, plerique in hoc animali, vel potius in his animalibus quatuor evangelistas intellexerunt. Leonem pro rege positum, quoniam videtur leo rex esse quodammodo bestiarum, propter potentiam et terribilem fortitudinem. Haec persona tributa est Matthaeo, quia in generationibus Domini regiam seriem prosecutus est, quemadmodum esset Dominus per stirpem regiam de semine David regis. Lucas autem quoniam coepit a sacerdotio Zachariae sacerdotis, faciens mentionem patris Ioannis Baptistae, vitulo deputatus est: quia magna victima vitulus erat in sacrificio sacerdotum. Marco homo Christus merito assignatus est: quia neque de regia potestate aliquid dixit, neque de sacerdotali coepit, sed tantum ab homine Christo exorsus est. Hi omnes prope de terrenis, id est, de iis, quae in terra gessit Dominus noster Iesus

Christus, non recesserunt: de divinitate eius perpauca locuti sunt, tamquam in terra cum illo ambulantes. Restat aquila: ipse est Ioannes, sublimium praedicator, et lucis internae atque aeternae fixis oculis contemplator. Dicuntur enim et pulli aquilaram a parentibus sic probari, patris scilicet ungue suspendi, et radiis solis opponi: qui firme contemplatus fuerit, filius agnosceatur; si acie palpitaverit, tamquam adulterinus ab ungue dimittitur. Iam ergo videte quam sublimia loqui debuit, qui est aquilae comparatus: et tamen etiam nos humi repentes, infirmi et vix ullius momenti inter homines, audemus tractare ista et ista exponere: et putamus nos aut capere posse cum cogitamus, aut capi dum dicimus.

Quare ista dixi? Forte enim post haec verba quisquam mihi iuste dicat: Haec ergo codicem. Quod excedit mensuram tuam, quid sumis in manum tuam? quid ei committis linguam tuam? Ad hoc respondeo: Multi haeretici abundant, et ad hoc eos Deus abundare permisit ne semper lacte nutriamur, et in bruta infantia remaneamus. Quia enim non intellexerunt, quomodo commendaretur divinitas Christi, sapuerunt sicut voluerunt: non autem recte sapiendo, fidelibus catholicis quaestiones molestissimas intulerunt: coeperunt exagitari et fluctuare corda fidelium. Iam tunc necessitas facta est spiritualibus viris, qui aliquid secundum divinitatem Domini nostri Iesu Christi non solum legerant in Evangelio, sed etiam intellexerant, ut contra arma diaboli Christi arma ferrent: et de Christi divinitate adversus falsos fallacesque doctores, quantis possent viribus, apertissima conflictatione pugnarent: ne cum ipsi tacerent, alii perirent. Quicumque enim senserunt Dominum nostrum Iesum Christum aut